

Cap a un museu municipal digne de Cadaqués

MIQUEL GIL I BONANCIÀ

Cadaqués. Potser si cap artista no pot fugir d'aquesta força desconeguda que el porta a pintar Cadaqués, aquells altres que hi hem estat sovint no podem tampoc eludir de parlar-ne, o d'escriure sobre ell.

Les circumstàncies i els desitjos ens porten avui a parlar del Museu de Cadaqués, si bé abans voldríem fer una mena de posada en escena o situació, sense pretendre descobrir res, si de cas aportant petites observacions que ajudin a la finalitat. Unes pinzellades, de prop, relacionades amb la temàtica artística o el fenomen de l'art, per contribuir a aquest tot de la realitat, però també il·limitat, fabulós i a vegades quimèric lloc.

Cadaqués i quelcom més

Amb el corresponent respecte voldríem, almenys en determinades circumstàncies, entre elles ara, canviar la frase feta símbol de «Cadaqués i... res més», per la de «Cadaqués i quelcom més», potser per aclarir, com algú podria creure, que Cadaqués no és el resultat d'una campanya recent amb motiu del turisme, o de l'arribada a aquest indret de gent plenament relacionada amb el món de l'art, sinó que és la conseqüència d'una llarga evolució de l'home en aquests paratges privilegiats per la natura, que li han permès realitzar i escriure brillants planes de la història, en tots els seus sentits, en les variacions i activitats de tots el camps. Fets històrics clàssics com les Iluites per la supervivència, defenses,

REPORTATGE FOTOGRAFIC DE CARLES MITJA

reconquestes, que en realitat han estat sols una part de les seves preocupacions, dins l'emulació quotidiana, tot allò que conjuntament fa possible la continuïtat i superació, aquelles coses que a penes s'han escrit però que sense les quals no haguessin arribat els grans fets.

Caldria analitzar les influències del contorn —paisatge, mar, clima, aïllament, necessitat de resoldre sense temps per esperar que arribessin ajudes de fora, etc.— que han donat a la gent de Cadaqués un tremp i una força decisiva molt important.

Cadaqués no tan sols ha fet història, sinó que en alguns moments l'ha determinat, marcant unes pautes i comportaments que els altres seguiren per considerar-les adients per aquelles ocasions i circumstàncies.

Deixant a part la història primitiva, de la qual donen fe les troballes arqueològiques, i entrant en el capítol de documentacions, veiem com durant l'Edat Mitjana Cadaqués visqué la seva gran època d'expansió durant els segles XIII, XIV i XV, amb les ordinacions de la pesquera, per arribar després a tenir influència decisiva en la guerra dels Segadors, ja al s. XVII, quan l'any 1.639 s'establí a la població el quarter general de l'armada, com a refugi més proper al Roselló.

Un estudi de personatges nas-

cuts o amb plena vinculació a Cadaqués, podrien semblar narracions mitològiques per la seva força i contingut. Personatges llegendaris podrien ser els Rahola, Carles, Darius, Silvi, Frederic, Víctor o Josep —, literats, periodistes, enginyers, juriconsults metges, el periodista Octavi Carreres, l'enginyer militar Joan d'Escofet, el publicista Xavier Garriga, l'advocat, periodista i autor dramàtic Francesc X. Godó, la Lídia Noguera de Costa immortalitzada com a «Lídia de Cadaqués» a qui l'Eugeni d'Ors va comparar amb una sibila —les dones a les quals Grècia i Roma atribuïen dons profètics—, el metge i publicista Antoni B. Pont, el capità de la marina mercant Joan Riberas, el botànic Frederic Trèmols i tants d'altres.

Un camp abonat

Dins d'aquest tot de Cadaqués, arribem a la influència de l'art en ella, la seva involucració que ha servit per a descobrir els encants i atractius de la vila i els seus contorns que, en quedar plasmats a les teles, han estat els missatgers silenciosos que han pregonat arreu l'encís geogràfic, les llums, colors i formes d'aquests indrets privilegiats.

Sens dubte que Dalí hi ha jugat un paper important com a banderer o portador cap enllà de la senyera, anant junt amb el seu nom i la seva

obra el de Cadaqués, que escollí com a refugi obert per les seves creacions més importants.

Però amb ell, abans d'ell o més tard, molts d'altres amb personalitat pròpia i valors positius; i són encara molts els artistes que hi veuen la inspiració per a les seves obres. Les muses-sirenes continuen amb el seu cant per atreure artistes del món sencer.

Un dels paladins ha estat en Joan Josep Tharrats, qui, a més de pintar-hi, ha treballat, amb bons resultats, en la tasca de promoure i agrupar artistes a Cadaqués, fent de notari per una Acta de les més destacades personalitats que hi passaren, en el seu llibre *Cent anys de pintura a Cadaqués*.

Però quan en Dalí va arribar a Cadaqués, la terra estava ja conreada i preparada amb adobs per la collita. Havia donat fruits a través d'artistes potser llavors més solitaris, i tenien, entre altres, la família Pitxot, una autèntica institució dins el món de l'art, acollidora de nombroses personalitats, moltes per invitació d'ells mateixos, no sols de l'art pictòric, sinó també de la música i la literatura. Fill de Cadaqués és el pintor Àngel Planells. El llibre *La marina mercant a Cadaqués*, d'en Josep Rahola, suposa l'entrada a un món desconegut i atractiu. Com a població aïllada ha tingut, i conserva encara, unes peculiaritats idiomàtiques que han es-

Cadaqués és el resultat d'una llarga evolució de l'home en aquest paratge.

Dalí ha jugat un paper molt important com a promotor de Cadaqués.

tat analitzades per l'Ernesta Sala en *El parlar de Cadaqués*. En Josep Pla, enamorat de Cadaqués, li va dedicar un llibre, amb el títol de la població, que és una guia de les seves cales i llocs i un estudi dels seus costums i sentiments humans. En el camp de la novel·la, ha servit de fons per a l'obra d'Henry François Rey *Els pianos mecànics*. L'escriptor Lluís Romero, com a cronista voluntari, ens té al dia del seu procés general. Recordem que entre altres hi passaren llargues o curtes temporades l'Eduard Marquina, Picasso, Meifrèn, García Lorca, Eugeni d'Ors, Durancamps, Paul Éluard, Joan Miró, Marcel Duchamp, Matilla, Santiago Rusiñol i un llarg etcètera de personatges que escrigueren o pintaren a Cadaqués.

Individualment i col·lectivament han estat, i continuen essent-ho, les aportacions a la imatge de Cadaqués.

Els «Festivals de Música de Cadaqués», pioners i amb una qualitat ben seleccionada, aporten a més l'interès gràfic dels seus cartells, realitzats per artistes de renom. L'església —una de les més pintades del món—, amb el seu altar barroc, acull aquestes manifestacions musicals.

Les «Trobades Internacionals d'Artistes», que cada any pel setembre s'hi celebren, atrauen gran nombre de persones, perquè a més

de les exposicions i presència de l'art, al llarg de les mateixes es ret homenatge a alguna personalitat vinculada a Cadaqués: Picasso, Josep Pla, etc., amb conferències —col·loqui entorn d'ells, per estudiosos de la seva personalitat i obra. L'homenatge a Carles Rahola, amb una exposició d'obres realitzades a posta en record i honrança a ell; la permanència de l'obra de Meifrèn a la Societat Recreativa «L'Amistad»; l'anyal convocatòria del «Mini Print Internacional», que acull totes les especialitats i tècniques del gravat, amb representants de més de 50 països i que a més de Cadaqués, com a seu organitzadora, es presenta a les quatre capitals catalanes, Madrid, València, al Northeastern University de Boston, al Montserrat College de Beverly als EE.UU, a Andorra i a d'altres indrets de Catalunya, sempre amb el nom evocatiu de Cadaqués.

Ha estat així mateix important la presència a Cadaqués del «Museu Perrot-Moore d'Art Gràfic Europeu», els Premis Literaris, el gran nombre de sales o galeries d'art els concursos fotogràfics i el «Museu Municipal de Cadaqués».

Un santuari sense ofrenes

Cadaqués ha estat de sempre el gran santuari de l'art, al qual han

arribat pelegrins-artistes d'arreu del món que queden embadalits davant la bellesa i atractius pictòrics d'aquests entorns.

En aquest santuari acollidor, durant anys hi mancava aquest espai prop dels camerins o les parets laterals, on els pelegrins, a més de fer les seves oracions, que per a ells eren retre tribut a la població o paisatge per mitjà d'un o més quadres plasmant tota la seva bellesa, després, en poguessin fer ofrena d'un que perpetués el seu passar i agraïment.

No eren els clàssics pelegrins amb la carbasseta i la petxina, sinó amb teles i cavallets. Els primers trobaven un espai on deixar els seus vots o ofrenes, i els darrers no.

El procés, d'acord amb la documentació que copiem, ens parla dels criteris, necessitats i camins que creuen adients; sempre, és clar, d'acord amb unes possibilitats, impulsades això sí per un entusiasme i il·lusió d'estima a la població.

Els pintors de Cadaqués

Diu la Introducció: «En un període en què s'esgoten les possibilitats de pintar a l'interior dels estudis i comença la recerca de paisatges, sobresurt una vila que té tot allò que pot sadollar l'artista més exigent. Un poble que té la màgia

de la lluminositat, de la tramuntana reflectida en la blancura de les cases, i que les pissarres, per contrast, fan més blanques; un poble que entén l'equilibri per la disposició harmònica de les seves edificacions al voltant de l'Església, i en fi, un poble on la gent és cosmopolita perquè res els causa estranyesa. Què més es podia demanar?

Aquest poble és Cadaqués, cita indispensable quan es parla de Catalunya, tant per les seves belles naturals com per la seva intensa activitat artística i cultural.

Així, en conèixer-lo, no podria deixar d'atreure inexorablement els artistes, atès que difícilment els era ofert tantes coses en un altre lloc. Si ens remuntem al final del segle passat, a la dècada dels 80, ja era marc d'inspiració per l'Eliseu Meifrèn. Poc temps després arribà una família d'artistes que va ser molt important per la vida cultural de Cadaqués, a més de la pintura: la família Pitxot. La seva casa, construïda poc després, acollí els grans pintors de l'època, entre altres Zuloaga, Russiñol, Casas, Utrillo, Mir, Hugué...

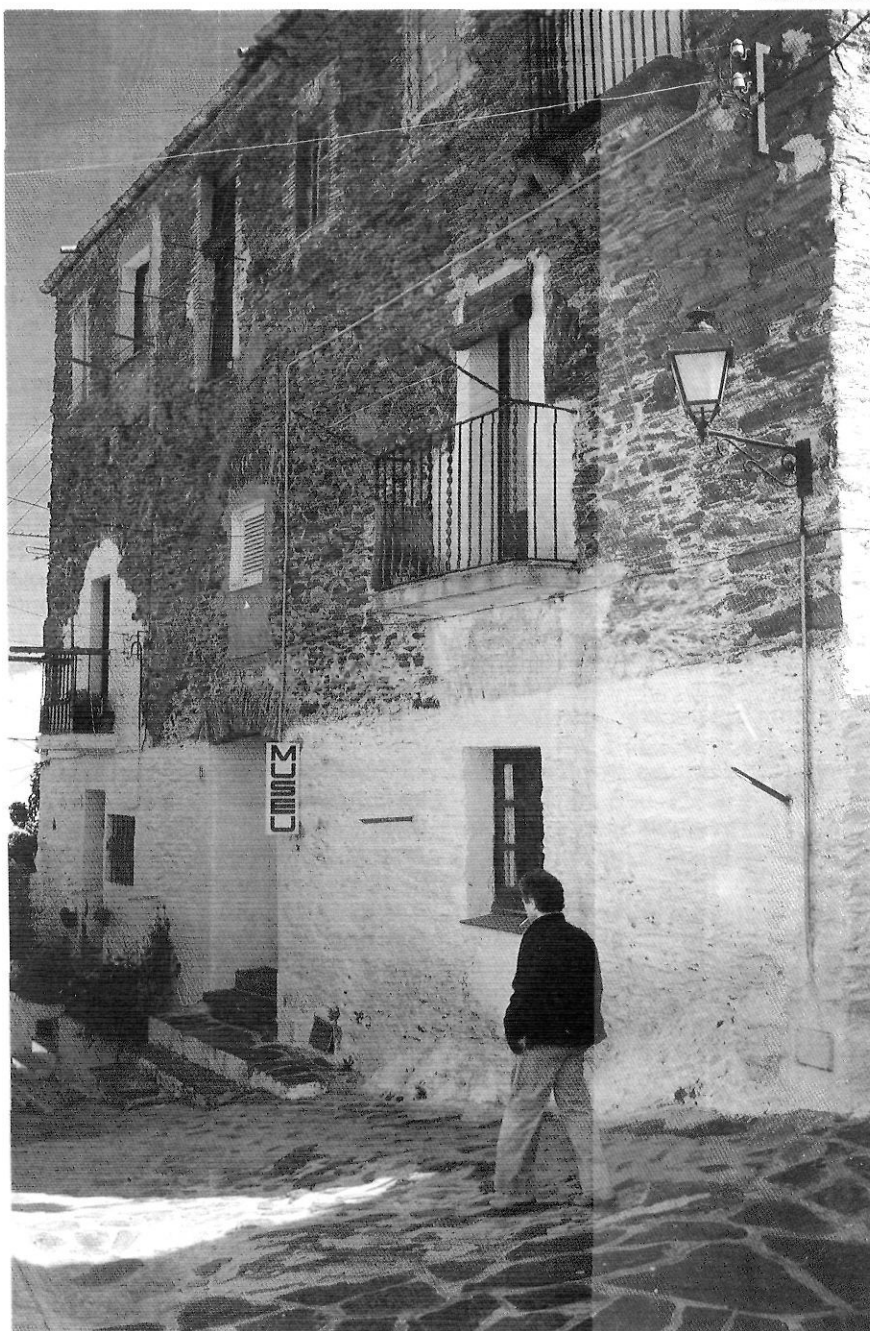
Cadaqués havia començat a traspasar fronteres reflectida en les teles d'aquells pintors, i glosada tant a les planes literàries d'en Marquina, D'Ors... com a les musicals d'Albéniz, Granados... i un llarg etcètera i que tots ells gaudiren a fons de tot el que Cadaqués els oferia.

De llavors ençà, l'afluència de pintors ha estat incessant: hi han passat en Picasso, Matilla, Durancamps, Man Ray, Max Ernst, molts d'ells atrets sens dubte per conèixer el poble escollit com a residència definitiva per un dels més grans artistes d'aquest segle, Salvador Dalí, universalment conegut com el pintor de Portlligat.

De tota manera, és a partir de la dècada dels 50 quan Cadaqués és triat majoritàriament com a punt d'inspiració i treball de pintors tals com en Prim, Tharrats, Aguilar Moré, Aleu, germans Ramon i Antoni Pitxot, Ponç, Ràfols Casamada...

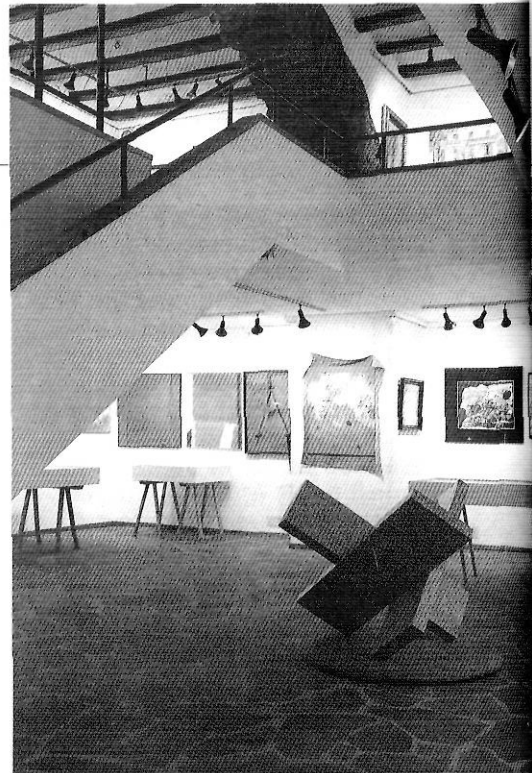
Després del damunt dit caldria preguntar-se quin seria el patrimoni artístic de Cadaqués si cada un dels nostres il·lustres visitants ens hagués deixat tan sols una mostra del seu art, com per exemple a Ceret. Aquesta valoració és difícil de dur a terme, car la majoria ja no estan entre nosaltres; solament hi queda com a petita-gran mostra del que podia haver estat la

El museu municipal és emplaçat al num. 13 del carrer de Monturiol.

La planta baixa del museu.

donació de sis magnífiques obres al carbó de l'Eliseu Meifrèn que en el seu dia donà a la «Societat l'Amistat» com entitat representativa de la vila. D'aquesta entitat precisament sortí molts anys després la iniciativa de dur a terme aquest «Museu de Cadaqués».

L'origen del projecte

Fou l'any 1978 i com a conseqüència d'unexposicions dutes a terme a les sales de la «Societat de l'Amistat», i que servien a la vegada per donar a conèixer les obres de l'Eliseu Meifrèn a tots els que no eren socis d'aquesta entitat, quan la Junta Directiva considerarà seriosament les possibilitats de la creació d'un museu de pintura a Cadaqués.

Tot seguit s'iniciaren una sèrie de contactes amb diversos artistes i gent relacionada amb el món de l'art i tots varen creure que donada l'àmplia i llarga trajectòria artística de Cadaqués era perfectament factible la idea del Museu, el qual es podria nodrir fonamentalment d'obres donades pels artistes amb residència fixa o temporal a Cadaqués i altres que estessin vinculats per algun lligam a la vila.

Cal dir que la idea tingué una molt favorable acollida des del primer moment entre els artistes interessants i a l'estiu de 1979 es pro-

duïren les primeres donacions d'obres d'art, i aquell mateix estiu, el llavors president de la Generalitat, senyor Tarradellas, va inaugurar la mostra nº 0, on ja hi podien exhibir més de 70 obres entre pintures i escultures.

Entreveient les importants possibilitats que existien en aquest gran projecte, i principalment per no condicionar el futur creixement del Museu, la «Societat de l'Amistat» va creure que era un tema suficientment important perquè fos considerat d'àmbit municipal, i no tan sols d'una Societat que malgrat que és popular i cadaquesenca al màxim, no deixa, per això, d'ésser una societat privada.

L'Ajuntament acceptà la idea amb entusiasme i des d'aleshores es prengué l'acord de considerarlo Museu Municipal, i ràpidament és passà a estudiar l'emplaçament, i la decisió final va ésser la següent: s'instal·laria en un local propietat d'un Patronat Municipal.

Una Fundació pública municipal

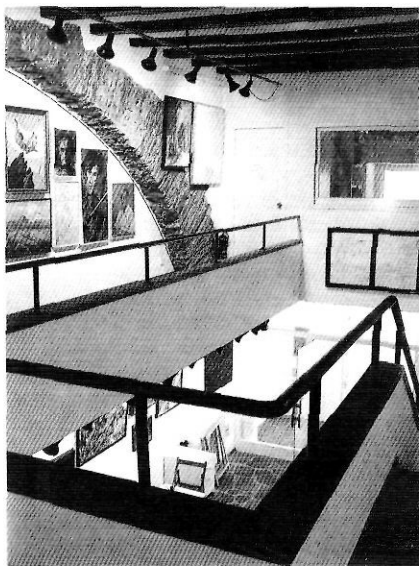
Paral·lelament, es començà a estructurar la futura forma de govern del museu. Després d'algunes consultes amb persones del món de l'art, va haver-hi diverses entrevistes amb el notari senyor R. Noguera Guzmán, que venia avalat

pels seus valiosos treballs realitzats anteriorment, en llocs de tant prestigi com la Fundació Miró, Pau Casals i d'altres.

El Sr. Noguera va suggerir com a més idònia la constitució d'una Fundació Pública Municipal, regida per un Patronat integrat per membres de l'Ajuntament, representants de la «Societat l'Amistat» i altres institucions de la vila.

El 10 de març de 1982 varen ser aprovats els Estatuts del Patronat del Museu Municipal d'Art de Cadaqués, en els quals, després d'exposar els aspectes legals, normatius, objectius i funcionament previst, s'assenyalen les condicions per poder ser acceptades les ofertes de cessió de les obres, organització d'exposicions, conferències i altres actes culturals, representativitat, distribució dels membres, essent-ne President el senyor alcalde i com a vocals quatre consellers de l'Ajuntament, tres representants de la «Societat l'Amistat», un representant del «Centre d'Iniciatives turístiques de Cadaqués» i el rector, part interessada en l'edifici.

S'assenyalà l'obligatorietat de reunir-se el primer trimestre de cada any, i en sessions extraordinàries, tantes com calgui. Règim econòmic, béns de la Fundació, organització, entrades, catàlegs i promoció de tota mena, subvencions, i els detalls adients a aquestes agrupacions convenientment adaptats a

Detalls de l'escala i del primer pis.

la finalitat del Museu.

La Generalitat de Catalunya va aprovar aquests Estatuts el 22 de juny de 1982.

La inauguració i el futur

El dia 17 de novembre de 1983, es va procedir a inaugurar el nou Museu, emplaçat al nº 13 del carrer Monturiol, empinat com tants altres de la vila, si bé aquest prop de la riera.

En aquesta casa hi havia hagut la «Sala d'en Berto», un popular ball de començament de segle que després va ésser una fusteria.

Aquest edifici havia estat legat al rector de Cadaqués —no al Bisbat—, amb la condició que fos destinat a serveis de beneficència o culturals. El capellà va mostrar el seu interès pel Museu, i figura, com hem asseyalat, com a membre del Patronat.

Hi va haver una espera motivada pel fet que hi havia uns llogaters a preus simbòlics als quals no es podia fer fora. En desaparèixer els de la planta i primer pis es procedí a la construcció dels primers espais destinats al Museu ja inaugurat. Se sabia que l'espai quedaria petit d'acord amb el projectes, però també que hi havia possibilitats d'ampliació que ara, finalment, s'han presentat, i amb la sortida dels últims veïns quedarà tot l'edi-

fici, que fa 621 m² de superfície.

Aprofitant unes subvencions de l'Estat amb motiu del «V Centenari del Descobrimet d'Amèrica», s'han fet els tràmits perquè es facin càrrec de la renovació de la coberta de tot l'edifici, cosa molt necessària.

Generalitat, Diputació i Ajuntament col.laboren, tant tècnicament com econòmicament, per la consecució d'aquestes millores, i d'altres en estudi, per tal que, d'aquí a poc, el «Museu Municipal de Cadaqués» figuri, dintre el món de l'art, com un dels interessants a visitar, situat en un marc geogràfic-històric important, d'una faisó especial i com ha quedat plenament palès, pels artistes d'arreu. Si per diverses causes es comença tard, que el camí des d'ara tingui tota la continuïtat i consecucions que Cadaqués mereix.

Miquel Gil és periodista.